Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ru

ЗАМАН

Орта кюн, 4 апрель, 2019 жыл

№ 40 (20617)

ВРЕМЯ

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ТЮБЕШИУ

Робототехника технологияланы сингдириуню, илму тинтиуле бардырыуну эмда проектлени толтурууну юсюнден баргъанды сёз

КъМР-ни Башчысыны къуллугъун болжаллы халда толтургъан **Казбек Коков** Правительствону юйюнде Россейни технологияланы эмда робототехниканы мурдор кесеклерин айнытыуну миллет арасыны таматасы **Олег Мартьянов** бла ишчи тюбешиу бардыргъанды. Аны кезиуюнде Къабарты-Малкъарны илму эмда билим бериу организациялары бла шёндюгю информация эмда робототехника технологияланы сингдириу, тинтиуле къурау эмда проектлени толтуруу жаны бла бирге ишлеуню онгларына къаралгъанды.

Тюбешиуге РФ-ни Аскер-промышленность комиссиясыны илму-техника советини робототехника жаны бла ишчи къауумуну башчысы **Вячеслав Пшихопов**, «РАН-ны Къабарты-Малкъар илму арасы» федерал илму араны илму башчысы **Петр Иванов** да къатышхандыла.

Миллет араны, РФ-ни Аскер-промышленность комиссиясыны эмда Келир заманнга магъаналы тинтиулени фондуну себепликлери бла 1-5 апрельде Минги тауну тийресинде «Оноу этиуню келир заманнга магъаналы амаллары бла борчлары» деген 14-чю битеуроссей илму-практика конференция эмда «Техника системаланы жюрютюу, информацияны жарашдырыу» деген 10-чу жаш тёлю семинар-школ бардырыладыла.

Технологияланы эмда робототехниканы мурдор кесеклерин айнытыуну миллет арасы 2015 жылда Россей Федерацияны Президентини Указы бла къыралны къорууланыу-промышленность комплексини илму-производство онгларын кючлендирир, робототехника системаланы жарашдырыр эмда чыгъарыр мурат бла къуралгъанды.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Конгресс

КъМР-ни Парламентини спикери - Страсбургда

Бу кюнледе Страсбургда Европа Советни жер-жерли эм регион властьларыны конгрессини 36-чы пленар сессиясы барады. РФ-ни делегациясыны къауумунда аны ишине КъМР-ни Парламентини спикери **Татьяна Егорова** да къатышады. Ол башчылыкъ этген комитетни таматасыны орунбасарын айрыу баргъан кезиуде эсеплеучю палатагъа да сайланнганды.

Бу жол пленар жыйылыу «Мэр - демократияны сакълаучусу» деген темагъа жораланнганды. Анда сёз регион политиканы, регионланы бла муниципал къуралыуланы финанс болумларыны, жер-жерли эм бирикген биригиу бёлюмледе сейирлени юлешиуню юсюнден барлыкъды. Европа Советни къауумуна кирген бир-бир къыраллада жер-жерли эм регион власть органлада демократияны болуму бла байламлы документле къабыл кёрюллюкдюле, ол санда Польшада, Молдовада, Боснияда, Словенияда, Герцеговинада. Жыйылыуда Конгрессни Европа Советни ишинде магъанасы да сюзюллюкдю.

Дунияны 47 къыралындан жаш делегатла уа Конгресс къурагъан ушакълагъа къатышырыкъдыла. Алада ёсюп келген тёлюню бирикген тийреле эм регион органлада магъаналары тинтиледи.

Жер-жерли эм регион властьланы конгресси Европа Советни юч бёлюмлеринден бири болгъанын айтырчады. Ол кенгешчи органды. Аны къауумуна жер-жерледе власть органланы келечилери киредиле эмда алагъа магъаналы сорууланы сюзерге, сыналуна бла алышынырга онг бериледи.

Конгрессни баш борчу - Европа Советге кирген къыраллада 1985 жылда къабыл кёрюлген Жер-жерли самоуправленияны европалы хартиясы къалай толтурулгъанын, ол тийреледе инсанланы эркинликлери къалай сакъланнганларын ачыкълауду.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Келишим

Ушакъ финанс-кредит жаны бла бирге ишлеуге жораланнганды

КъМР-ни Правительствосуну юйюнде республиканы премьер-министри **Мусукланы Алий** «Сбербанк» ПАО-ну Юг-Запад банкыны председателини орунбасары **Ирина Ткаченко** эмда «Сбербанк» ПАО-ну Къабарты-Малкъарда бёлюмюню таматасы **Хамидби Урусбиев** бла ишчи тюбешиу бардыргъанды. Ала финанс-кредит жаны бла бирге ишлеуню, банкны инвестиция проектлени толтуруугъа къатышыууну, регионну экономикасыны баш магъаналы бёлюмлерине, социал жумушлагъа, гитче эмда орталыкъ предпринимательликге себеплик этиуюню онгларын сюзгендиле.

Тюбешиуню кезиуюнде КъМР-ни Правительствосуну бла «Сбербанк» ПАО-ну республикалы бёлюмюню арасында Къабарты-Малкъарны жеринде ачхасыз тёлеуле этиуню айнытыуну «жол картасына» къол салыннганды.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

ЖЫЙЫЛЫУ

Жолугъуула, танышыула, керти турмушну кёрюу, шуёхланыу

Къабарты-Малкъарда «Россейли Кавказ бла шагъырейлену» деген экинчи вузла аралы жаш тёлю форум бардырылгъанды. Анга 15 къыралдан келип, Москвада Халкъла аралы халланы къырал институтунда, Ингушетияны къырал университетинде окъугъан студентле эмда преподавательле къатышхандыла. Ала республикагъа шабат кюн келгендиле. Ыйых кюн а аланы Нальчикде, Минги тауну тийресинде да айбат жерлеге элтгендиле.

Баш кюн а къонакъла КъМКъУ-да бардырылгъан конференциягъа къатышхандыла. Аланы окъуу юйню проректорлары **Геккиланы Солтан** бла **Артур Кажаров**, МГИМО-ну преподаватели **Борис Ананьев**, Тыш сатыу-алыуну айнытыу эмда халкъла аралы экономика байламлыкъла жаны бла советни битеудуния аналитика арасыны директору **Александр Коньков**, Жаш тёлюню ишлери жаны бла федерал агентствону келечиси **Карина Чуйкова**, РФ-ни Тыш къырал бла ишлерини министерствосуну къуллукъчусу **Марина Крутенёва**, МГИМО-ну Къабарты-Малкъарда биригиуюню таматасы **Асхат Гукепшев**, КъМКъУ-ну социал-гуманитар институтуну директору **Муслим Тамазов** да жокъларгъандыла.

Кёп миллетлени араларында байламлыкъланы къураугъа себеплик этген жыйылыуну Артур Кажаров ачханды. Ол КъМКъУ-ну халкъла аралы ишини юсюнден тынгылы хапар айтханды. Бюгюнлюкде КъМКъУ-да 40 къыралдан 1200 чакълы жаш бла къыз окъугъанларын да эсгертгенди.

Муслим Тамазов а форум Шимал Кавказда бошдан бардырылмагъанын, ол Кюнчыгъышны бла Кюнбатышны бирге къошхан, христианлыкъны бла исламны, кёп халкъланы да бирикдирген бурунгъу жер болгъанын айырып айтханды. «Кавказ халкъланы ёмюрлени теренинден келген кюнакъбайлыкълары биогюн да магъанасын тас этмегенди»,-дегенди.

Аслан Каскулов а проектни магъанасыны юсюнден айтханды. «Аны мураты тыш къыраллыланы Шимал Кавказ бла шагъырейлендириудю, регионну юсюнден жаш тёлюню терс оюмун тюрлендириудю, аны адамларын, аланы турмушларын, ишлерин кёргюзтюдю. Эм магъаналы борч а студентлени араларында байламлыкъланы кючлендириудю»,-деп, ол бу тюбешиу жаш адамлагъа бир бирни ангыларгъа, шуёх болургъа, аны кёп жыллагъа сакъларгъа болушуругъуна ийнаннганын билдиргенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Къабарты-Малкъар Республика къуралгъанлы 100-жыллыгъыны байрамына хазырланыу эмда аны бардырыу жаны бла комитет къурауну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

УКАЗЫ

1.2022 жылда Къабарты-Малкъар Республика къуралгъанлы 100-жыллыгъыны байрамына тынгылы хазырланыр муратда эмда Россей Федерацияны Президентини «Къабарты-Малкъар Республика къуралгъанлы 100-жыллыгъын байрамлауну юсюнден» Указына тийишлиликде **бегим этеме**:

2. Къабарты-Малкъар Республика къуралгъанлы 100-жыллыгъыны байрамына хазырланыу эмда аны бардырыу жаны бла комитет къурагъа эмда аны къауумун бу Указгъа къошулгъан тизмеге кёре къабыл кёрюрге.

3.Бу Указ анга къол салынгган кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны къуллугъун болжаллы халда толтургъан **К.КОКОВ**

Нальчик шахар, 2019 жыл 29 март, №23-УГ

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2019 жылда 29 мартда чыгъарылгъан 23-УГ номерли Указы бла къабыл кёрюлгенди

Къабарты-Малкъар Республика къуралгъанлы 100-жыллыгъыны байрамына хазырланыу эмда аны бардырыу жаны бла къурау комитетни

КЪАУУМУ

Коков К.В. - Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны къуллугъун болжаллы халда толтургъан (къурау комитетни председатели)

Егорова Т.Б. - Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели (къурау комитетни председателини орунбасары, ыразылыгъына кёре)

Мусукланы А.Т.- Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председатели (къурау комитетни председателини орунбасары)

Амшокова Ф.К. – «Къабарты-Малкъар Республиканы профсоюз организацияларыны бириги-юю» Союзну председатели (ыразылыгъына кёре)

Асанланы А.О. - Къабарты-Малкъар Республиканы урунуу эмда социал къоруулау министри

Ахохов Т.Б. – Нальчик шахар округну жер-жерли администрациясыны башчысы (ыразылыгъына кёре)

Беппайланы С.У. – Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Граждан обществону институтларын айнытыугъа себеплик этиу эмда адамны эркинликлери жаны бла комиссияны жууаплы секретары

Бердов Х.А.- Къабарты-Малкъар Республиканы Жамауат палатасыны председатели (ыразылыгъына кёре)

Болотоков В.Х.- Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председателини орунбасары – Къабарты-Малкъар Республиканы инфраструктура эмда цифралы айныу министри

Говоров С.А. – Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председателини биринчи орунбасары – Къабарты-Малкъар Республиканы эл мюлк министри

Дадов М.А. – Терк муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысы (ыразылыгъына кёре)

Дзамихов К.Ф. – «Россейни Илмула академиясыны Къабарты-Малкъар илму арасы» федерал къырал бюджет илму учреждениясыны филиалыны – Гуманитар тинтиулени институтуну директору (ыразылыгъына кёре)

Залийханланы К.Х-О. – Элбрус муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысы (ыразылыгъына кёре)

Зумакъулланы Б.М. – Къабарты-Малкъар Республикада Адамны эркинликлери жаны бла уполномоченный (ыразылыгъына кёре)

Карданов М.Н. – Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председателини орунбасары

Керефов М.А. - Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председателини биринчи орунбасары

Кодзоков М.М. – Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны Администрациясыны таматасы

Кумахов М.Л. – Къабарты-Малкъар Республиканы культура министри (къурау комитетни жууаплы секретары)

Кумыков А.М. – Къабарты-Малкъар Республиканы жарыкъландырыу, илму эмда жаш тёлюню ишлери жаны бла министри

Кунижев В.Х. – Къабарты-Малкъар Республиканы къурулуш эмда жол мюлк министри

Курашинов А.В. - Къабарты-Малкъар Республиканы граждан обюществону институтлары бла байламлыкъла жюрютюу эмда миллетлени ишлери жаны бла министри

Лисун Е.А. – Къабарты-Малкъар Республиканы финансла министрини къуллугъун толтургъан

Мовсисян Г.О. - Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председателини орунбасары

Муртазланы Б.С. – Черек муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысы (ыразылыгъына кёре)

Нахушев З.А. – Россей Федерацияны Жамауат палатасыны члени

Рахайланы Б.М. – Къабарты-Малкъар Республиканы экономиканы айнытыу министри

Ромашкин И.К. – Къабарты-Малкъар Республика ич ишлени министри (ыразылыгъына кёре)

Сохроков Х.Х. – Халкъла аралы черкес ассоциацияны президенти (ыразылыгъына кёре)

Тараев И.В. – Прохладный шахар округну жер-жерли администрациясыны башчысы (ыразылыгъына кёре)

Текушев А.А. – Чегем муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысы (ыразылыгъына кёре)

Ткачев Е.А. - Россей Федерацияны Президентини Шимал-Кавказ федерал округда толу эркинликли келечисини аппаратыны Къабарты-Малкъар Республикада баш федерал инспектору (ыразылыгъына кёре)

Хасанов И.М. – Къабарты-Малкъар Республиканы спорт министри

Хубиев М.Б. - Къабарты-Малкъар Республиканы саулукъ сакълау министри

Г.Ф.Егорованы Къабарты-Малкъар Республиканы Жамауат палатасыны къауумуна къошулурун къабыл кёрюуню юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

УКАЗЫ

«Россей Федерацияны субъектлерини жамауат палаталаларын къураную эмда ишлерин бардырыуну битеулю жорукъларыны юсюнден» Федерал законну 8-чи статьясына, «Къабарты-Малкъар Республиканы Жамауат палатасыны юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Законуну 9-чу статьясына тийишлиликде **бегим этеме**:

1. «Деловая Россия» битеуроссей жамауат организациясыны Къабарты-Малкъар регион бёлюмюню кёргюзтюую бла **Г.Ф.Егорованы** Къабарты-Малкъар Республиканы Жамауат палатасыны къауумуна къошулурун къабыл кёрюрге.

2. Бу Указ анга къол салынгган кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны къуллугъун болжаллы халда толтургъан **К.КОКОВ**

Нальчик шахар, 2019 жыл 29 март, №24-УГ

Жетишим

Эм сыйлы саугъа - Герузланы Альбинада

Огъары Малкъарны 2-чи номерли орта школуну 4-чю классыны окъуучусу Герузланы Альбина Биринчи халкъла аралы музыкалы фестивальгъа къатышханды. Ол Дондагы Ростовда «Ачыкъ бетле» деген ат бла бардырылгъанды.

Конкурсну эсеплерине кёре, таулу къызчыкъ 9-10-жыллыкъланы араларында эстрада жыр жаны бла Гран-при саугъагъа, «Художестволу окъуу» эмда « Назмуну бек ариу айтыу» номинациялада уа биринчи даражалы дипломлагъа тийишли болгъанды.

Энди Альбина быйыл 26 октябрьде Суздаль шахарда бардыряллыкъ «Алтын таурух» деген халкъла аралы конкурсха-фестивальгъа къатышырыкъды. Къызчыкъны музыкалы башчысы Цепишланы Магометни жашы Алийди. Ол да «Бек иги юйретиучю» деген атха тийишли болгъанды.

Люба АДИЛОВА.

Жолугъуула, танышыула, керти турмушну кёрюу, шуёхланыу

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Андан сора Аслан Каскулов Ян Ваславскийге бла Борис Ананьевге проектге себеплик этгенлери ючюн, КъМКъУ-ну оноучуларына уа форумгъа къонакъбайлыкъ этгенлери ючюн ыспас этгенди. Алгъыш эмда насийхат сёзлерин Александр Коньков, Борис Ананьев, Карина Чуйкова, 4-чю номерли гимназияны директору **Римма Нагоева** да айтхандыла. Дагъыда МГИМО-ну проректору **Андрей Байковну** эмда Жаш тёлюню ишлери жаны бла федерал агентствону башчысы **Александр Бугаевни** алгъышлау письмолары да окъулгъандыла.

Бу форумну хайырындан дунияны кёп жерлеринден келген жаш адамла Кавказны жаухарын –Къабарты-Малкъарны эмда аны ёхтемлиги болгъан Элбрусну - кёрюргe онг тапхандыла. Конференцияны кезиуюнде ала республиканы юсюнден кеслерини оюмларын айтхандыла. Адамларыбызны огъурлулукъларын бек жаратханларын, табийгъатыбызны ариулугъуна да сукъланнганларын билдиргендиле.

Сёзсюз, миллет ашарыкъларыбызны татыулары да эслеммей къалмагъанды. АБШ-ны Техас штатындан келгенле уа Малка ат заводда кёрген байталлагъа артыкъда бек бюсюрегендиле. МГИМО-ну студентлери Шимал Кавказ бла шагъырейленирге онг тапханлары ючюн форумну къурагъанлагъа жюрек ыразылыкъларын билдиргендиле. Къонакълагъа дагъыда «Ритмы гор» тепсеу ансамбль аламат концерт кёргюзтгенди.

Конференциядан сора анга къатышханлагъа КъМР-ни Парламентинде аны депутатлары бла тюбешиу къуралгъанды. Аны ача, Парламентни Председателини орунбасары **Михаил Афашагов** Къабарты-Малкъарда парламентаризм къалай жаратылгъаныны, законла чыгъарыучу органны бешинчи чакъырылыууну ишини, Жаш тёлю палатаны юсюнден да хапаргъанды.

Аны сёзюн андан ары бардыра, Парламентни Председателини башха орунбасары **Жанатайланы Салим** законла чыгъарыучу орган къуралгъанлы 25 жылны ичинде 1800 закон къабыл этилгенини, бюгюнлюкде аладан 225-си ишлеп тургъаныны юсюнден билдиргенди. Федерал законланы жарашдыруу жаны бла ишни юсюнден да айтылгъанды. Депутатланы бу жолгу къууову Къырал Думагъа 24 башламчылыкъ жибергенди, аладан жетиси федерал законнга кийирилгенди.

Парламентни Билим бериу, илму эмда жаш тёлю политика жаны бла комитетини председатели **Светлана Азикова** да, къонакъланы алгъышлай: «Форумну хайырындан сиз керти Кавказны кёргенсиз. Адамланы араларында жууукълукъгъа жетген жокъду деп мен къуруда айтама. Къабарты-Малкъардан да зауукълукъ алып, бери энтта да къайтыргъа сюеригизге ишексизме»,-дегенди.

Тюбешиуню кезиуюнде дагъыда КъМР-ни Парламентинде Жаш тёлю палатаны таматасы **Созайланы Кязим**, бу органны Къырал Думада Жаш тёлю палатада келечиси, Беларусь бла Россей союз къыралны Жаш тёлю палатасына кирген **Алина Ашхотова** да сёлешгендиле.

Форумгъа къатышханла депутатланы къауумуна соруула да бергендиле. Ала республикада не проблемала болгъанларын, жаш тёлю политика къалай къуралгъанын билирге сюйгендиле.

Ахырында МГИМО-ну политика теория жаны бла кафедрасыны преподаватели депутатлагъа ыразылыгъын билдиргенди.

Форумну бизде барыууна РФ-ни Къырал Думасыны депутаты **Анатолий Бифов**, Жаш тёлюню ишлери жаны бла федерал агентство, Къабарты-Малкъар къырал университет, «Rethinking Russia» халкъла аралы аналитика ара себеплик этгендиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

КОЛЛЕГИЯ

Агъачларыбыз, сууларыбыз тынгылы къоруулауну излейдиле

КъМР-ни Табийгъат байлыкъла эм экология министерствосуну бу кюнледе бардырылгъан жыйылыуунда 2018 жылны эсеплери чыгъарылгъанды эмда быйылгъа борчла салыннгандыла. Анга КъМР-ни Правительствосуну Председателини биринчи орунбасары – республиканы эл мюлк министри **Сергей Говоров**, КъМР-ни Парламентини Аграр политика, экология, табийгъатны хайырланыу эмда жер бла байламлы халла жаны бла комитетини председателини орунбасары **Сафарби Шхагапсоев**, КъМР-ни Башчысыны кенгешчиси **Уяналаны Аминат**, Табийгъатны хайырланыугъа надзор этген федерал службаны КъМР-де Управлениясыны таматасы **Асанланы Зейтун** да къатышхандыла.

Коллегияны ишин башлай, Сергей Говоров министерство озгъан заманда кёп иш тамамлагъанын, алай аны бла тынчайып къалыргъа жарамазлыгъын да айтханды. «Бюгюн агъачларыбызны, сууларыбызны, башха табийгъат байлыкъларыбызны къорууламасакъ, тийишли мадарла этмесек, тамбла бизни туудукъларыбызгъа къыйналыргъа тюшеригине толу иймданыгъыз»,- деп, ол 2024 жылгъа дери белгиленнген «Таза къырал», «Суу объектлени сакълау», «Агъачланы къоруулау» деген федерал проектлени толтурургъа кереклисин чертгенди.

Ведомство былтыр къалай ишлегени бла уа табийгъат байлыкъла эм экология министрни орунбасары **Олег Коновалов** шагъырей этгенди. Ол адамланы экология билимлерин ёсдюрюуге, табийгъатха ие кёзден къарарча этиуге энчи эс бурулгъанын, ол жаны бла этилген жумушлагъа 200 минг абадан адам бла 250 мингден аслам сабий къатышханларын билдиргенди.

Андан ары сёзюнде ол Тырныауузда тау байлыкъландырыучу комбинатдан чыкъгъан къалгъан-къулгъанланы къудуретни кирлендирмез ючюн не мадарла этилгенлерини юсюнден айтханды. «Бек алгъа,-дегенди министрни орунбасары,- ала не хата салыргъа боллугъу тинтилгенди, уллу затла чеклеге кетмеза этилгенди. Аны хайырындан экология игиге айланнганды, салулукълары кючленнген адамланы саны да ёсгенди. Экологиягъа къоркъуу салмазча тап халгъа келтирилген, ол санда рекультивация этилген жерле да юч гектар чакълы болгъандыла. Гижгит черекни кирлендириу да тыйылгъанды».

Докладда быллай шартла келтирилгендиле: къоркъуулары I-V классды болгъан къалгъан-къулгъанланы кетериу жаны бла «Таза къырал» деген проектни толтуруугъа федерал бюджетден бёлюнгген ахча жерлени зарансыз этиуге къоратылгъанды. Аны хайырындан Май эмда Терк районлада, Бахсан шахарда багуш тёбеле кетерилгендиле. Ол ахчадан сора да, Бахсан бла Гирхожан черекле бирге кёшуллгъан жерни тазаларгъа деп 15 миллион com бёлюннгенди. Ол 2017 жылда ол тийреде ырхы келтирген таш,топуракъ, башха хылы-мылыла да кетерилгендиле.

Былтыр хайырланылгъан федерал субсидияланы битеу ёлчеми 40,57 миллион com болгъанды. Череклени жагъаларыны 1,25 километри тазаланнганды. КъМР-ни Правительствосуну резерв фондундан бёлюнгген ахчагъа уа Нейтрино обсерваторияны объектлери болгъан Бахсан черекни жагъалары бегитилгендиле, суу ызны 130 метри тазаланнганды.

Мындан ары этилик ишлени юслеринден айта, Олег Коновалов беш бек къоркъуулу тийрелени тапландыруу жаны бла проект-смета документация жарашдырылгъанын билдиргенди. Анга кёре, Акъ-Суда, Аушигерде, Эски Черекде, Псыгансуда бла Прималкинскийде суу жагъала бегитилликдиле. Аны бла байламлы проектле къорууланнганды. Алагъа 298,3 миллион com къоратыллыкъды, дегенди.

Жер тюбюнде байлыкъланы къазыу не халда болгъаныны юсюнден да айтылгъанды жыйылыуда. Тёгеректе къудуретни сакълау эмда табийгъатны аялу хайырланыу жаны бла департаментни башчысы **Цийкъанланы Марат** билдиргеннге кёре, аллай ишле былтыр 2014,96 минг кубометрде этилгенди, ол а аны аллында жылдан 14,7 процентге асламды. Жер байлыкъланы къазыпъ алыргъа беш лицензия эмда суу излеуге да 20-сы берилгендиле. Жылны башындан бери республикада жер байлыкъланы хайырланыугъа эмда жер тюбю сууланы тинтиуге берилген 134 лицензия ишлеп турадыла.

Бу сферада бузукълукъ этилмезине да къайгъырыу барды. Былтыр ол мурат бла 37 рейд бардырылгъанды. Табийгъат байлыкъланы аяусуз этген 22 шарт ачыкъланнганды, 15 адам законсуз ишлегени, экеулен а кеси аллына суу объектлени хайырланнганы тохташдырылгъанды. Законнга бузукълукъ этгенлеге 112,5 минг сомгъа тазир салыннганды.

Ахырында Табийгъат байлыкъла эмда экология министерствону башчысы **Шауаланы Илиас** сёлешгенди. Ол ведомствону быйылгъа планларыны юсюнден билдириу этгенди.

ДАЛХАТЛАНЫ Марзият.

КОНФЕРЕНЦИЯ

Сайланнган проектлени - федерал программалагъа

Баш кюн Минги тауну тийресинде, «Чегет» къонакъ юйде эки илму жыйылыу башланнганды: «Перспективные системы и задачи управления» деген 15-чи Битеуроссей конференция эмда «Управление и обработка информации в технических системах» деген жаш тёлю школ-семинар. Ала Россейни аскер-промышленность комиссиясыны коллегиясыны, РФ-ни технологияла эм робототехниканы базалы кесеклерини арасыны эм Перспектив тинтиулени фондуну башчылыкълары бла бардырыладыла.

Къурагъан а конференцияланы Юг федерал университетни Робототехниканы бла управлениясы илму-тинтиу ституту бла РАН-ны КъМР-де Илму арасы этгендиле. Алада аслам эс робототехника технологияланы айнытыугъа, ала бла тыш къыралладан келтирилгеннлени алышындыруу дегенча ишлеге бёлюнюрюкдю.

Бешинчи апрельде эсепле чыгъарыллыкъдыла. Андан сора белгиленнген магъаналы тинтиу проектлени, ала жашауда бардырылырча, тийишли федерал программалагъа, конкурслагъа эм грантлагъа кийирликдиле.

КЪАСЫМЛАНЫ Аминат.

Тапландырыу

Жаз кёзю жылына тебиреген, шахарда тапландырыу ишле хыстау барадыла. «Горзеленхоз» биригиую адамлары Нальчик тийресинде бийик ёсюп кетген тереклени бутакъларын, чырпыларын кесип, шахардан тышына чыгъарадыла.

Аллай ишле Ленин проспектде да бардырылгъандыла. Шахарны ара орамы жаз башында аллай айбатлыды, жарыкъды.

Бизни корр.

Документле

Ашабоков Рашид Хасановични Урван сюд районну 2-чи номерли сюд участкасыны жарашдырыучу судьясыны къуллугъуна салыуну юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини

БЕГИМИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 100-чю статьясыны 1-чи кесегини «и» пунктуна, 117-чи статьясыны 3-чю кесегине, «Къабарты-Малкъар Республиканы жарашдырыучу судьяларыны юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Законуну 6-чы эм 7-чи статьяларына тийишлиликде Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти **бегим этеди**:

1. **Ашабоков Рашид Хасановични** Урван сюд районну 2-чи номерли сюд участкасыны жарашдырыучу судьясыны къуллугъуна юч жылгъа салыргъа.

2.Бу Бегим къабыл кёрюлген кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели Т.ЕГОРОВА

Нальчик шахар, 2019 жыл 26 март, №1046-П-П

Мурзаканова Марина Гумаровнаны Чегем сюд районну 1-чи номерли сюд участкасыны жарашдырыучу судьясыны къуллугъуна салыуну юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини

БЕГИМИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 100-чю статьясыны 1-чи кесегини «и» пунктуна, 117-чи статьясыны 3-чю кесегине, «Къабарты-Малкъар Республиканы жарашдырыучу судьяларыны юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Законуну 6-чы эм 7-чи статьяларына тийишлиликде Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти **бегим этеди**:

1. **Мурзаканова Марина Гумаровнаны** Чегем сюд районну 1-чи номерли сюд участкасыны жарашдырыучу судьясыны къуллугъуна юч жылгъа салыргъа.

2. Бу Бегим къабыл кёрюлген кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели Т.ЕГОРОВА

Нальчик шахар, 2019 жыл 26 март, №1047-П-П

Хашкулова Маргарита Назыровнаны Зольск сюд районну 2-чи номерли сюд участкасыны жарашдырыучу судьясыны къуллугъуна салыуну юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини

БЕГИМИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 100-чю статьясыны 1-чи кесегини «и» пунктуна, 117-чи статьясыны 3-чю кесегине, «Къабарты-Малкъар Республиканы жарашдырыучу судьяларыны юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Законуну 6-чы эм 7-чи статьяларына тийишлиликде Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти **бегим этеди**:

1. **Хашкулова Маргарита Назыровнаны** Зольск сюд районну 2-чи номерли сюд участкасыны жарашдырыучу судьясыны къуллугъуна жарашдырыучу судьялагъа деп тохташдырылгъан жыл саннга жетгинчиге дери салыргъа.

2. Бу Бегим къабыл кёрюлген кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели Т.ЕГОРОВА

Нальчик шахар, 2019 жыл 26 март, №1048-П-П

Азиков Азамат Гаднановични Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутатыны полномочияларын болжалдан алгъа тохтатыуну юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини

БЕГИМИ

«Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутатыны статусуну юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Законуну 4-чю статьясыны 1-чи кесегини 1-чи пунктуна тийишлиликде Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти **бегим этеди**:

1. Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутатына бир республикалы айырыу округа «Единая Россия» Битеуроссей политика партияны Къабарты-Малкъар регион бёлюмюнден айырылгъан **Азиков Азамат Гаднановични** депутат полномочияларын болжалдан алгъа, 2019 жылда 22 мартдан, тохтатыргъа.

2.Бу Бегим къабыл кёрюлген кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели Т.ЕГОРОВА

Нальчик шахар, 2019 жыл 26 март, №1049-П-П

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини комитетлерини къауумларына тюрлениуле кийириуню юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини

БЕГИМИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Регламентини 17-чи эмда 22-чи статьяларына тийишлиликде Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти **бегим этеди**:

1.**Кодзоков Юрий Петровични** Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Социал политика, урууну эмда саулукъ сакълау жаны бла комитетини, Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Аграр политика, экология, табийгъатны хайырланыу эмда жер бла байламлы халла жаны бла комитетини къауумларына кёшюргъа.

2. Бу Бегим къабыл кёрюлген кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели Т.ЕГОРОВА

Нальчик шахар, 2019 жыл 26 март, №1050-П-П

«Къабарты-Малкъар Республикада Сабийни эркинликлери жаны бла уполномоченныйни юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы законуну проектини юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини

БЕГИМИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти **бегим этеди**:

1.«Къабарты-Малкъар Республикада Сабийни эркинликлери жаны бла уполномоченныйни юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы законун сюзюуге Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны къуллугъун болжаллы халда толтургъан Казбек Коков берген проектин биринчи окъулууунда къабыл кёрюрге.

2. Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Социал политика, урууну эмда саулукъ сакълау жаны бла комитети ол законопроектни анга этилген эсгертиулени, оюмланы, тюзетиулени да эсге алыу бла жангыдан жарашдырыргъа эмда Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентине экинчи къарауна берирге борчлу этиледи .

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели Т.ЕГОРОВА

Нальчик шахар, 2019 жыл 26 март, №1062-П-П

Къабарты-Малкъар Республиканы Контроль-эсеплеучю палатасыны 2018 жылда ишинден отчётну юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини

БЕГИМИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Контроль-эсеплеучю палатасыны 2018 жылда ишини юсюнден отчётха къарап, Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти **бегим этеди**:

Къабарты-Малкъар Республиканы Контроль-эсеплеучю палатасыны 2018 жылда ишини юсюнден отчётну эсге алыргъа.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели Т.ЕГОРОВА

Нальчик шахар, 2019 жыл 26 март, №1063-П-П

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини «Къабарты-Малкъар Республиканы 2018 жылда законла чыгъарыу жаны бла болумуну юсюнден» докладыны юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини

БЕГИМИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти **бегим этеди**:

1.Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини «Къабарты-Малкъар Республиканы 2018 жылда законла чыгъарыу жаны бла болумуну юсюнден» докладын къабыл кёрюрге.

2.«Къабарты-Малкъар Республиканы 2018 жылда законла чыгъарыу жаны бла болумуну юсюнден» доклады Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини «Интернет» информация-телекоммуникация сетьде энчи сайтына салыргъа.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели Т.ЕГОРОВА

Нальчик шахар, 2019 жыл 26 март, №1064-П-П

ХУНЕРЛИКНИ ЖИЛТИНЛЕРИ

Борис Темирканов 1937 жылда 6 апрельде Зарагиде туугъанды. Атасы Хату Уллу Ата журт уруш аллы жыллада КъМАССР-ни Сонваркомуну искусствола жаны бла управлениясыны таматасы (министр) эди. Аны фашистле ёлтюргендиле.

Сабийлей Борис къарындашы Юрий бла бирге Къабарты орамда гитче паркчыкъда ингир сайын духовой оркестрни концертлерине жюрюп тургъанды. Анда къыл къобузчу Валерий Дашков жашчыкъланы эслеп, алагъа Нальчикге музыка школгъа кирирге болушханды.

Биринчи кере сахнагъа Борис 1951 жылда Къабарты-Малкъарны къуралгъаныны 30-жыллыкъ байрамында виолончелист болуп чыкъгъанды. Ол музыканы жолунда биринчи атламларындан окъуна фахмусу болгъанын ачыкълагъанды.

Музыка школну бошагъандан сора ол Владикавказда искусстволаны училищесинде, ызы бла Саратовда консерваторияда окъугъанды. Андан ары Нальчикге къайтып, \ симфония оркестрге дирижёрлукъ этгенди. Студент заманында уллу классикледен алгъан билими бир да болмагъанча болушханды анга.

САХНАГЪА - БЕЛГИЛИ ЧЫГЪАРМАЛА БЛА

Озгъан ёмюрню 70-чи жылларинда Борис Хатуевич, усталыгъын кётюре, Ленинградда Опера бла балетни Гитче театрында «Жизель», «Барышня и хулиган» деген балетлеге, Глюкну «Ифигения в Авлиде» операсына, Митчеллни «Человек из Ламанчи» мюзиклына да дирижёрлукъ этгенди. Устаслары жашны анда къылырын сюйгендиле, алай ол, Нальчикге къайтып, жашау жолун Музыка театр эм оркестр бла байлагъанды.

Сахнагъа Борис Хатуевич 1975 жылда бек белгили чыгъармала бла чыкъгъанды: П. И. Чайковскийни 5-чи симфониясы эм С. В. Рахманиновну 2-чи фортепиано бла оркестр концерти бла. Андан ары аны Россейни кёп жерлерине симфония оркестрлеге дирижёрлукъ этерге чакъыргъанды. Кюнден-кюннге репетуары кенгден-кенг бола баргъанды. Оркестр Бетховенни бла Шостаковични чыгъармаларын согъып, тынгылагъанланы ыразы этип тургъанды. Маэстро Сергей Прокофьевни

СЮЮНДЮРГЕН КЛАССИКА

Аны эсде къаллыкъ оюнлары Моцартны бла Вердини «Реквием» атлы дуния классикагъа кирген музыка чыгъармаларыдыла. Аланы оркестр сейирлик согъады. Андан сора да, тынгылаучула композиторла М. Балов, Х. Карданов, Дж. Хаупа, А. Казанов, В. Молов, А. Дауров, Т. Блаева жазгъан затлагъа кёре къуралгъан концертлени да бек сюедиле. Аланы чыгъармалары бла оркестр кёп шахарлада болгъанды. Аллай программа бла ол Москвада «Россей», Чайковский атлы концерт заллада, Композиторланы союзуну Уллу залларында да чыкъгъанды сахнагъа.

Белгили дирижёр ихламы бла тёгерегиндегилени кёллендиргенди. Алай болмаса, анча жылны ичинде Музыка театрыбызда, оркестрде, Композиторланы союзунда да бийик сыйы бла ишлемез эди ол. Сагъынылгъан махкемеде да аламат спектакльле жарашдыргъанды: Вердини «Травиата» операсын, Кальманны «Сильва», Штраусну «Летучая мышь» оперетталяры, Асафьевни «Бахчисарайский фонтан» балетин...

КЪАЙДА ДА ИГИЛИКГЕ КЪУЛЛАННГАНДЫ

Чыгъармачылыкъ иш бла бирге Борис Хатуевич кыйрал къуллукъну да толтургъанды: 1990-чы жыллана аллында КъМР-ни министри болгъанды. Кыйрал тюрленгинчи ишлени тынгылы тамамлап, аны эслеча кётюре башлагъан эди.

2018 жылда РФ-ни президентине кандидат В. Путинни республикадан ышанглы инсаны болгъанды. Кёп жылланы КъМР-ни симфония оркестрине башчылыкъ этгенди, Къабарты-Малкъарны Жамауат палатасыны къауумуна киргенди.

Аны бла бирге композиторлукъ ишин да бардыргъанлай тургъанды. «Фантазия-экспромт для струнного квартета», «Токката для виолончели и фортепиано», «Сюита для виолончели с оркестром», «Каприччио для симфонического оркестра» деген музыка чыгъарамалары, жырлары да барды. Ол Къайсынны «Тау тепсеу», З. Тхагазитовну «Лирическая», «Жду тебя», И. Кашежевны «Журавлиный след», «Праздничная песня» деген назмуларына салгъанды макъам. Танзиляны «Вся моя надежда на тебя» деген поэмасына кёре уа кантата жазгъанды.

Дуниясын алышса да, фахмудан энчи юлюш алгъан Борис Темирканов бюгюн да Къабарты-Малкъарны ёхтемлиги болгъанлай къалады.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат

Эсде тутуу

Россейни, республикабызны халкъ артисти, КъМР-ни Къырал саугъасыны лауреаты, Халкъланы шуёхлукълары ордени кавалери, музыкант, композитор, дирижёр, Борис Темирканов дуниясын алышханлы кёп болмайды, алай ол жарыкъ адам ары таныгъанланы, аны бла шуёхлукъ жюрютенлени, музыканы сюйгенлени жашауларындан а кетмегенди.

МУЗЫКАНЫ СЕЙИР ДУНИЯСЫНДА КЮНЛЮ ЫЗЫН КЪОЙГЪАН

Солдан онгнга: Хаути Сохроков, Борис Темирканов, Атталаны Жамал бла Пётр Иванов.

Тенглерини окюмлары

2018 жылда 27 октябрьде Къабарты-Малкъарны жамауаты Борис Хатуевич Темиркановну ахыр жолуна ашырганды. Ол кюн аны эрттегили, татлы шуёхларындан бири – КъМР-де Адамны эркинликлери жаны бла уполномоченный **ЗУМАКЪУЛЛАНЫ Борис** былай айтхан эди: «КъМР-ни айтхылы музыканты Борис Хатуевич кесини рухий ишлери бла бизни кёлюбюзню кётюрюп, жюреклерибизни таза этип тургъанды. Не жаны бла да бек фахмулу адам эди. Кыырал идеология бузулгъанда, республиканы къырал филармониясыны симфония оркестрин сакъларгъа ючюн бек къаты кюрешгенди. Аны ол иши жигитликге тенгди. Мени оюмума кёре, филармониягъа Борис Хатуевични атын атаргъа керекди».

Адыгеяны, КъМР-ни, КъЧР-ни да халкъ жазыучусу, СССР-ни эм РФ-ни къырал саугъаларыны лауреаты **Исхак МАШБАШНЫ** акъылы: «Мени Къабарты-Малкъарда шуёхларым кёпдюле. Аладан бек энчи кёргеним Борис Хатуевичи эди. Ол къайда да, стол артында, башха жерде болса да, таматаны, кичини энчи сыйлай, алагъа тийишли намыс эте, хар бирибизге энчи сёзле таба билген оГъурлу, таза жюреклиадам эди. Ол махтаулу къылыкълары ючюн мен анга бек ыразыма».

Халкъла аралы черкес ассоциацияны президенти **Хаути СОХРОКОВ**: «Белгили композиторну, дирижёрну бизни музыка искусствобузда къойгъан ызына, адамлыгына багъа жетмейди. Аны юсюнден озгъан заманда айтхан манга бек къыйынды. Шуёхуму битеудуния культураны, искусствону сартындан билими ким да сукъланырча бийик эди. Андан сора да, бу эки къарындашны, Юрий бла Борис Темиркановланы, бирликлерин, татлылыкъларын юлюге тутарчады», – дегенди.

КъМР-ни Къырал филармониясны таматасы, КъМР-ни культурасыны сыйлы къуллукъчусу **Тахир ЗАШАКУЕВ** мээстро бла бирге отуз жылгъа жууукъ заманны ишлегенди. Ол бу кюнледе редакциягъа келип, тамата тенгини юсюнден оюмларын айтхан эди. Ол сёзледе эсленнген жылыу бизни жюреклеримизни да, айхай да, жарытханды.

«Борис Хатуевич былай къарагъанда ёхтем кёрюнгенликге, жюреги уа жумушакъ эди. Кёпле жюрюгендиле, аны оноуун излеп, бютюнда культурада ишлегенле. Бек уллу къуллукъчуланы таныгъанды, ала бла тюбеше тургъанды. Сёз ючюн, Валерий Коков бла Борис Ельцин бла да. Болсада ол намыс этерге жетгенде, къуллукъчу, бош адам деп къарамагъанды. Юйюнде ремонтзат этген ишчи адам бла бир столгъа олтуруп ашаргъа ийменмегенди.

Ишге жетгенде уа, бир да кесин бошламагъанды, муслийман адам намазына къалай сакъ эсе да, алай болгъанды репетициягъа. Кеч къалмагъанды, юсюн-башын да тизгинли этип келгенди. Концерт программаны жарашдыргъанда, ары ким да билген женгил затны салмай къоймагъанды, ары келген жюреги къууанмай кетмесин деп, ким да кесин музыкодан англыгъанды, юлюшлю сунарча. Биргесине ишлегенлеге бек къайгыргъанды. Хар музыкантны онгун англыгъан, концертлени алай къурагъанды.

Борис Темирканов биринчи болуп кийиргенди оркестрни ишине миллет къобузну. Аны ол жангычылыгъыны магъанасы уллуду – бизни юсюбюзден музыканы тили бла айтханда, ансыз къалай болаллыкъса?»

Жамауат палата

Коммерциялы болмагъан махкемелени тириликлерин кётюрюрге алланып

Къабарты-Малкъарны Жамауат палатасыны III пленар жыйылыуу республикада граждан обществону болумун тинтиуге жораланнганды. Жыйылыу къуаннчы ишден башланнганды: **Шауаланы Артур** регионну Правительствосуну сыйлы грамотасы бла саугъаланнганды.

Кётюрюлген темагъа докладны палатаны башчысы **Хазратали Бердов** этгенди. Ол къыралны Президенти Федерал Жыйылыуугъа посланияларында Россейде граждан обществону айныгъыуну эм аны институтларына болушлукъ этиуню юсюнден айтхан эсге салгъанды.

«2017 жылда Халкъ бирликни юкюнюю аллында ол коммерциялы болмагъан сектор ишин бардырырча онгла кёураууну юсюнден сагъына, бу жумушха берилген президент грантланы ёлчеми ёсюп, 22 миллиард сомгъа жеттенине белгилегеен эди. Къабарты-Малкъарны Башчысысны къуллугъун болжаллы халда толтургъан Казбек Коков да, палатабызны жангы къаууму бла тюбей, республикабызны айныгъыуну баш амалларындан бирине аны халкъын регион магъаналы ишлеге къатышдырыуну санагъанды»,- дегенди Хазратали Александрович.

Жамауат контрольну къурауда махкеме уллу иш тамамлагъанды. Хазратали Бердов билдиргеничa, ол федерал эм республикалы законопроектени экспертизаларына къатышханды, 52 проектге эксперт эсепле бергенди. Ахыр юч жылны ичинде, жамауат мониторингни бардыра, жолланы халлары эм алада къоркъуусузлукъну жалчытыу, льготалы эм жашау магъаналы дарманланы багъаларын тохташдырыу, жаш тёлю политиканы бардырыу, элледе Маданият юйлени халлары дегенча магъаналы проблемаланы тинтгенди.

Гражданланы тарыгъыуларына кёрарап, тийишли мадарла этер муратда палатаны членлери 2016-2018 жыллада 17 пунктда болгъандыла. Аланы къатышыулары бла кёп кемчиликле кетерилгендие. Толтуруучу власть органлада жамауат советлени ишлерини хайырлыыкъларын ёсдюрюрча методика пособие жарашдырылгъанды.

Толтуруучу власть органла коммерциялы болмагъан организациаланы (НКО) аралырында байламлыкъланы, социальный жумушланы тамамлагъан НКО-лагъа къаллай болушлукъ этилгенини юсюнден КъМР-ни граждан обществону институтлары бла байламлыкъла жюрютюу эмда миллетлени ишлери жаны бла министр **Анзор Курашинов** билдиргенди. Ол айтханыча, бюгюнлюкде республикада 914 организация ишлейди, аланы саны, озгъан кезиуле бла тенглешдиргенде, бир кесек ёсгенди. Жыл сайын 57-70-си жабылыучудула, 60-80 да жангыдан къуралады.

Алагъа къыралны жанындан себеплик система алда этиледи. Былтыр аслам эс ала бла байламлыкъланы тохташдырыугъа берилгенди, быйыл а хар муниципал къуралыуда бла шахарлада ала бла бирге ишлеуню юсюнден энчи программа жарашдырылгъанды. Черек, Лескен районлада бла Нальчик шахар округда алагъа субсидияла да берилериде. «Бу ишни кюнлерча, биз власть органланы, НКО-ланы да келечилерини къатышыулары бла семинар бардыргъанбыз, кесибизни рекомендацияларыбызны да этгенбиз»,- дегенди докладчы.

Субсидияла бериуню юсюнден энчи айтханда, министр конкурслада къытып, ахча алгъан организацияланы ишлерине дайым къаралгъанына ышандыргъанды. Аны жаратмагъанла да чыгъадыла, болсада, биз къырал берген ахча неге къоратылгъанын билирге керекбиз деп, ол быллай шартла келтиргенди: 2017 жылда алагъа деп 7 миллион 440 минг сом бёлюнгенди, ол ахчагъа 20 НКО 22 проектни тамамлагъандыла. Былтыр а 9 миллионнга 23 проект толтурулгъанды. Президент грантлагъа бардырылгъан конкурслагъа республикадан 2017 жылда 10 организация хорлагъанды, ала 25 бла жарым миллион алгъандыла, былтыр а грантны – 19 миллионну сегиз НКО къытхандыла. Быйыл президент грантны алыргъа 33 заявка берилгенди.

Анзор Курашинов бюгюнлюкде республикада 14 маданият миллет ара, 17 миллет жамауат биргиу, 16 къазакъ общество эм 9 къазакъ община болгъанларын да билдиргенди. Юстиция министерствону управлениясыны эсеплерине кёре, дин организацияла 192 боладыла. Миллетле эм диндле аралы байламлыкъланы игиленди-гирге кюрешген организациялагъа болушлукъ беш миллион сом берилгенди.

Урууу эм социал къуруулау министри орунбасары **Елена Романова** ведомство НКО-ланы социал жумушланы тамамлагъа аз-аздан къоша баргъанын, алагъа болушур мадарла этгенин да айтханды. Ала проектлерин толтурурча, ахча алырча жангы амалла къуралладыла, керекли норматив-право база жарашдырылгъанды, Интернетни, асламлы информация органланы юслери бла ангылатыу эм билдириу иш бардырылады дегенди. Ол билдиргенича бусагъатда социал жумушланы тамамлагъан организацияланы реестринде 24 НКО бардыла, аладан экиси къыралныкъы тюйюлдюле.

Елена Владимировна социал жумушланы тамамлагъан организациялагъа гиулеге ишлерин бардырырча ахчаны кеслерине табаргъа керекди, къыралдан финансирование уа кечигип келеди. «Семинарла, курсла бардырыладыла, алай организация аланы ёттенини юсюнден документ берилмейди, ол а бек магъанылыды. НКО-ла ишлери бла жамаатха хайыр, игилик келтиргенлерин жангыз къыралгъа угъай, адамлагъа да, ала бу ишлеге сюйюп къатышырча, кёргюзтюрге керекдиле»,- дегенди ол.

Галина Кярова уа, граждан обществону институтлары бла байламлыкъла жюрютюу эмда миллетлени ишлери жаны бла министерствогъа ахча болушлукъ этгенлери ючюн ыразылыгын билдиргенди. Аны себеплиги бла ала экология-жарыкъландырыу семинарла бардыргъандыла. Андан ышында, сурат кёрмючле бла презентацияла, «тёгерек столла», саййиле-ни суратларыны конкурсун да къурагъандыла. «Былтыр «Къызыл китап» басмаланнганды, анга къошумчулукъну биз да этгенбиз, аны эм уллу жетишимибизге санайма»,- дегенди ол.

Докладлагъа кёре жыйылгъанла республикада НКО-лагъа болушлукъ тапдырылырча иш бардырылгъанын, норматив-право актла болгъанларын чертгендиле эм республиканы Правительствосуна, тийишли министерстволаргъа, районланы администрацияларына эсгертиуле этгендиле. Алада социал ишлеге НКО-ланы бютюн тири къатышдырыргъа, алагъа кирген адамланы усталыкъларын ёсдюрюрча онгла, ол санда ахча, информация, ангылатыу, методика болушлукъ къурагъа белгиленеди.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

ПРОФСОЮЗЛА

Урунгганланы жарсыулары, къайгъырыулары - ал жанында

Бу кюнледе Къабарты-Малкъарны профсоюз организацияларны биргиуюню кезиулю жыйылыуу ёттенди. Аны ишине КъМР-ни Парламентини Председателини орунбасары **Жанатайланы Салим**, КъМР-ни Башчысыны Администрациясыны бёлюмюню таматасы **Артём Кожаев**, КъМР-ни урнуу эмда социал къорулау министрини орунбасары **Елена Романова** да къатышхандыла.

Доклад бла КъМР-ни профсоюзларыны башчысы **Фатимат Амшокова** сёлеген-ди. Ол, 2018 жылда ишни эсеплерин чыгъара, профсоюзланы магъаналылыкъларыгъа ёсгенин чертгенди. Аланы хайыры бла пенсия реформа адамлагъа бек къыйын тиймезча этилгенди, урунгганланы эркинликлерин къорулар муратда 219 тинтиу бардырылгъанды, 184 бузукълукъ ачыкъланнганды эмда кетерилгенди. Профсоюзланы 684 членине право болушлукъ этилгенди.

-Профсоюзланы тири къатышыулары бла былтыр къыралны правительствосу иссизлеге тёленнген ахчаны ёлчемине кюшханды. Алай бла ол 850 омдан 1500 сомгъа дери кётюрюлгенди,- дегенди докладчы.

Фатимат Амшокова республиканы профсоюзлары жашдан жаш бола баргъанларын да уллу ыразы болуп белгилегенди. «35 жыллары жетмегенлени саны къырыкъ процентни тутады, ол а битеу Россейде эм бийик кёрюмдюю»,-деп, докладчы жаш тёлюню профсоюз къымылдаугъа бютюн тири къатышдырыр муратда аны тизгинлерине 14 жылдан алып башларгъа деп аллай оноу этилгенин да билдиргенди.

Профсоюз организацияланы биргиуюню таматасы быйылгъа не борчла салынгганларын да туура этгенди. Бек башы – халкъны жашау къолайлыгъын кётюрюудю. Аны ючюн а адамланы файдаларыны башхалыкълары бир бирден алай узакъ болмазча этерге, орталыкъ иш хакъны саулай Россейде болгъан ёлчемге жетдиригге, ишсизлени санын азайтыргъа, айлыкъны конвертледе бериуню, тюшген файданы букъдуруну тохтатырыгъа керекди. Ма ол эмда халкъны ырахатлы жашауына чырмау этген башха кемчиликлени да тюзетир ючюн профсоюзла арымай-талмай кюреширикленре ышандыргъанды докладчы. Ол дагъыда келир жыл Къабарты-Малкъарны профсоюзларына 100 жыл толгъанын эсге салгъанды эмда анга быйылдан башлап хазырланыргъа кереклисин чертгенди.

Андан сора Артём Кожаев сёлеген-ди. Аны оюмуна кёре, республиканы профсоюзлары ишлерин аман бардырмагъандыла. «Толтуруучу власть органла адамланы жашауларын игилендириуню баш борчларына санайдыла, ол жаны бла не тюрлю башламчылыкъгъа да себеплик этерге хазырдыла. Предприятиялада, организациялада, учреждениялада профсоюз башчыла урунгганланы къайгъыларын, жарсыуларын кимден да иги биледиле. Ол себепден алагъа болушуу баш къайгъырыулары болургъа керекди»,-дегенди.

Келир жыл белгиленирик юбилейни юсюнден айта, Артём Кожаев ол профсоюз организацияны даражасын андан да бийикге кётюрюрге себеплик этерине ышанганын билдиргенди.

Ахырында жыйылгъанла Россейни жалынкъчакъсыз профсоюзларыны Федерациясыны Х съездине делегатла айырыгъандыла. Россейни профсоюз организациясыны жангы башчысына **Михаил Шмаковну** кандидатурасын да дурус кёргендиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратланы автор алгъанды.

Дата

Назмула окъугъандыла, жырла айтхандыла

Экинчи апрель Китапны халкъла аралы кюнюдю. Анга жоралап, Къашхатауда Мечиланы Кязим атлы библиотекада «Хар юйюрге шуёхлача кирсинле» деген ат бла байрам къуралгъанды. Ол кюн ары келгенлени Черек районну администрациясыны башчысыны орунбасары Улбашланы Сахадин алгъышлагъанды.

Андан сора «Тейри къыз-лыч» сабий саддан къызчыкъла бла жашчыкъла назмула, жырла айтхандыла, тепсегендиле. Ол кюн конкурс да болгъанды. Школчула, эки командагъа юлешинип, белгили орус жазыучуланы атларын, жомакъланы жигитликни къалай биллегенлерин, сурат ишлеуде усталыкъларын кёргюстендиле.

Командала кенгешген кезиуде уа искусстволаны сабий школуна жюрюгенле эмда Маданият юйню жыр-тепсеу къауумлары тепсен, жырлап, масхара сахна оюнла кёргюзтюп, жыйылгъанлагъа зауукълукъ тапдыргъандыла.

Ахырында конкурсда хорлагъанла эмда алчы жерлени алгъанла саугъаланнгандыла.

Черек районну администрациясыны пресс-службасы.

Эсепле

Эм игилени атлары айтылгъанды

Нальчикде 9-чу номерли орта школда «2019 жылны устазы» деген битеуроссей конкурсну муниципал кесеги бошалгъанды. Шахарны школларындан бла сабий садларындан 16 устаз, юйретиучю да онеки кюнню ичинде хорлам ючюн къаты кюрешгенди: дерсле бергенди, класс сагъатла, сыналуары бла да бир бирлерин шагъырейлендиргенди, ата-анала бла тюбешгенди, программаларын къоруулагъандыла, гитчелеге жараулу оюнла, дерсле къурагъадыла.

Алай бла «2019 жылны устазы» деген атха 3-чю номерли орта школдан Хаченланы Светлана тийишли болгъанды. Бек иги класс башчыгъа уа 7-чи номерли мектепден Кажарова Жанна сайланнганды, 73-чю номерли сабий саддан Бельтоева Айна уа айырмалы юйретиучюге саналгъанды.

16-чы номерли мектепден Холаланы Мадина «Сабийлеге жюрегимден юлюш этеме» деген номинацияда онглагъанды. Алагъа эмда башха номинацияларда алчы жерлеге чыкъгъанлагъа да сертификатла, дипломла, саугъала да берилгенди.

Аланы жетишимлери бла билим бериуде эм илмуда ишлегенлени профсоюз комитетини председатели Татьяна Вологирова, Нальчик шахар округа администрацияны билим бериу департаментини башчысы Эдуард Бороков алгъышлагъандыла.

Ахырында 9-чу номерли орта школну окъуучулары, 18-чи номерли сабий садха жюрюген балачыкъла, тюрлю-тюрлю конкурсланы лауреаты Джульетта Мезова, дауурбасчы къауум, КъМКъУ-ну «Каллисто» тепсеу ансамбли аламат концерт кёргюзтгенди.

Холаланы Мадина.

ДАЛХАТЛАНЫ Марзият.

МАХТАУЛУКЪ

Пелиуанны сейирге къалдыргъан хапары

КъМКъУ-ну Малкъар маданиятны Отарланы Керим атлы арасы миллетибизни айныууна себеплик этген, къарачай-малкъар халкъны атын айтдыргъан адамла бла тюбешиуле кёргъанлай турады. Озгъан ийыкъда араны аллай къонагъы «Сильная Россия» спорт жамаат къымылдауну СКФО-да координатору, дуния рекорд тохташдыргъанды. Аны Гиннессни китабыны ары келген келечилери белгилегендиле.

Тюбешиуге кёп студент келгенди. Жаш тёлюню Маратха соруулары аслам болгъандыла. Ол быллай рекордха къалай жеттенин билирге сюйгенле аслам эдиле, алай, къонакъ айтханга кёре, ол, къыйынайды. Бюгюнлюкде ол аланы экисинден къутула турады энчи багъыуну амалы бла.

Энчи рекорд тохташдыргъан кюнюн а ол былай эсгереди: «Тартама да, жерлеринден тепмейдине машинала. Не болгъанын а ангылаялмайма. Кесимден къалгъан сунама. Нек дегенде ал кюн бошагъан эдим ахыр капельницамы. Кертисин айтханда, ол эки-юч минутну ичинде битеу да къарыууму 80 процентин тас этген эдим.

Сора тохтатадыла мени. Бир кезиуде жашладан бири эслейди ортадагъы жангы машина тепмеча режимде тургъанын. Мен алай къууанныган эдим анга. Нек дегенде ары дери кесими къарыуум жетмегенине ишекли болуп башлагъанма. Жангыдан кюч алып, экинчи кёре тартама. Алай бла 7 метр 38 сантиметрге дери тепдиреме ючюсюн да».

Ары дери Ёзден улу ичинде алтаулан олтургъан 4-тонналыкъ Lexus машинаны 10 метрге дери тартханды. Ол жол къарачайлы жаш биринчи дуния рекордун тохташдыргъан эди.

Тюбешиуде сора Марат Маданият араны таматасы Тюбейланы Светланагъа келтирген саугъаларын бергенди. Жаш тёлю уа аны бла суратха тюшюргe ашыкъгъанды. Ёзден улу бла интервьюбузну газетибизни шабат кюннгю номеринде окъургъа боллукъсуз.

КъЧР-ни Айыруу комиссиясыны келечиси Ёзденланы Марат болгъанды.

Ол дуниядa бек кючлю адамладан бириди десек, ётюрюк болмаз. 15 мартда боюнуна 3-миллиметрлик темир тросну тагъып, ауурлукълары 8 тонна 100 килограммгъа жеттен юч джип машинаны 7 метр 38 сантиметр узакълыкъгъа тартханды. Алай бла къарачайлы жаш Архызда башхалача, иш этип хазыланмагъанды. «Бир-бирле айла бла массажлагъа жюрюйдюле, жараула бардырадыла», - дейди Марат.

Жашланы уа ол аркъасындагъы юч чымылтыны бла аллай ауурлукъгъа базынннгани сейирге къалдыргъанды. Алай, Марат айтханга кёре, ол ауруу адамны жаланда чархына суулукъ тартса къыйынайды. Ол аны экисинден къутула турады энчи багъыуну амалы бла.

Энчи рекорд тохташдыргъан кюнюн а ол былай эсгереди: «Тартама да, жерлеринден тепмейдине машинала. Не болгъанын а ангылаялмайма. Кесимден къалгъан сунама. Нек дегенде ал кюн бошагъан эдим ахыр капельницамы. Кертисин айтханда, ол эки-юч минутну ичинде битеу да къарыууму 80 процентин тас этген эдим.

Сора тохтатадыла мени. Бир кезиуде жашладан бири эслейди ортадагъы жангы машина тепмеча режимде тургъанын. Мен алай къууанныган эдим анга. Нек дегенде ары дери кесими къарыуум жетмегенине ишекли болуп башлагъанма. Жангыдан кюч алып, экинчи кёре тартама. Алай бла 7 метр 38 сантиметрге дери тепдиреме ючюсюн да».

Ары дери Ёзден улу ичинде алтаулан олтургъан 4-тонналыкъ Lexus машинаны 10 метрге дери тартханды. Ол жол къарачайлы жаш биринчи дуния рекордун тохташдыргъан эди.

Тюбешиуде сора Марат Маданият араны таматасы Тюбейланы Светланагъа келтирген саугъаларын бергенди. Жаш тёлю уа аны бла суратха тюшюргe ашыкъгъанды. Ёзден улу бла интервьюбузну газетибизни шабат кюннгю номеринде окъургъа боллукъсуз.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

КОНКУРС

Халкъ дипломатияны эмда къарындаш байламлыкъланы кючлендирирча

18-19 апрельде Дагъыстанны ара шахарында Россейни Жамаат палатасы къурагъан Тири гражданланы «Сообщество» федерал форуму бардыррылыкъды ОПРФ-ни келечиси Леонид Шафировну башламчылыгы бла ОПРФ-ни тийрелени айныгъу эмда жер-жерли самоуправление жаны бла комиссиясыны (председатель – Андрей Максимов), Сыйлы инсанланы, акыл юйретиучюлени, фахмулу жаш тёлюню битеуроссей ассоциациясыны себепликлери бла жайлыкъуна хазырланнарыла бир ненча эришиу бардырылады:

- СКФО-ну эм ахшы жер-жерли жамаат палатасы (муниципал жамаат совети) деген атха;

- «Усталыкъ бла шагъырейлен» – журналистлени, юнкорланы эмда блогерлени – СКФО-да энчи юйюрлени журтларыны къурулушларыны сынамларыны, ИЖС-ге власть органланы, ишеричюлени, жандауурлукъ организацияланы жанларындан себепликни юсюнден публикацияланы авторларыны, андан сора да, СКФО-да инсанланы энчи жашау журтланы ишлеуню проектлерин жашауда къалай бардырылгъанларын сюзген жаш эм сынамлы тинтиучюлени, энчи жашау журтланы сюеуге себеплик этген корпоратив, банк, муниципал, регионал, кооператив эмда жандауурлукъ программаланы конкурсу;

- «Къарындашлыкъла бла таныш» – байламлыкъланы айнытхан кымылдауну тирилерни, халкъ дипломатланы, тыш къыраллы медиа кенгликде СКФО-ну айбат жерлерини юсюнден информацияны жайгъан эмда округда жашагъанланы жетишимлерини юсюнден хапарлагъан волонтёрланы араларында конкурс.

Хорлагъанланы атларын СКФО-ну «Сообщество» форумуну тюбешиулеринде белгили этерикдине.

- Конкурсну бардыру ОПРФ-ни келечилерине, федерал экспертлеге эмда сейирлери болгъан граждан активистлеге СКФО-да жашауда бардырылгъан халкъ дипломатияны, акъыл юйретиулюкню, энчи жашау журтланы сюеуню юсюнден информацияны тинтирге онг берликди. Тыш къыраллада жашагъанла бла байламлыкъланы магъанаалыныкъларыны юсюнден ОПРФ-ни келечилери бла тюбешгенинде Россейни Президенти Владимир Путин да айтханды.

Ол «Волонтёрну жылыны» эсеплерине кёре иш жаны бла окъыл юйретиучю айнытырча буюрлъанды, андан сора да, Россейни айбат жерлерини юсюнден медиа кенгликде билдириулени жаярча – информация волонтёрлукъну. Къыррал башчыны Федерал Жыйылыугъа февральда посланиясында энчи жашау журтланы ишлеген юйюрлеге болушлукъну кенгертирге деп да айтылады.

Президентни ол буйрукъларын Шимал Кавказда алай толтурулукъларына ийнанама, СКФО-ну ол жаны бла алчы сынамын битеу къырал алырча. Шимал Кавказны бурунгу маданиятыны эстертмелерини юсюнден материалланы волонтёрла башха-башха тилледе басмаялялыкъдыла. Бу оъурлу жерде айнытмасан энчи жашау журтланы къурулушун, сора къайда айнытырыкъсё? СКФО-ну чеклеге жуукъылтыу, Шимал Кавказда жашагъанланы къонакъбайлыкълары мында халкъ дипломатияны бла къарындаш байламлыкъланы игилендириу жаны бла араланы къурауну жалчытырыкды, - деп белгилегенди ОПРФ-ни келечиси Леонид Шафиров.

Конкурсну юсюнден болумлагъа бу ссылка бла къарарга боллукъду: **https://yadi.sk/d/y1J1FlQbGh_kvw** Къатышханлары регистрациясы эмда «Сообщество» форумгъа къошулургъа излеген СМИ-лени аккредитациялары **http://форум-сообщество.рф/махачкала** сайтда очылыпды.

Къонакълау

Хайырлы жолоучулукъ

Черек районну школчулары бу кюнледе Приречное элде «Малка» ат заводда болгъанды. Зольскечиле алагъа мектепни арбазында тюбегенди. Андан сора сабийлени окъуу юйге чакъырып, анда элни тарыхы бла шагъырейлендиргенди, «Кесинги атынгы унутма» деген презентацияны да къургъандыла.

Къонакъланы Зольск районну администрациясыны башчысыны орунбасары Исмаил Докшоков районну оноучусу Руслан Гятовну атындан алгъышлагъанды. Ол быллай тюбешиуле бирге ишлеу жаны бла этилген келишимлеге кёре бардырылгъанларын эсгертгенди. Ала эки къарындаш милетни араларында байламлыкъны кючлендирирге себеплик этгенлерин да чертгенди.

Аны ол сёзлерин Черек районну администрациясыны ишлерини эмда къуау жаны бла управляющиси Байсыланы Харун да хъатлагъанды. Андан сора Приречное элни администрациясыны башчысы Мурат Шериев къонакъланы ат заводха чакъыргъанды. Аны директору Залим Оришев а предприятияны жетишимлерини, атланы да кёргюзтюп, алагъа къалай къараргъа кереклисини юсюнден да тынгылы хапар айтханды. Бек батыр жашчыкъла уа аланы жерлегендиле.

Ол юн къонакъла бла бирге къонакъбайлыкъ этген районну жер-жерли самоуправление советини председателини орунбасары Ранета Бжахова, Черек эм Зольск районланы администрацияларыны билим бериу управленияларыны таматалары Эфендиланы Тереза бла Асият Кочесокова да болгъандыла, деп билдиргендиле Черек районну администрациясыны пресс-службасындан.

Люба АДИЛОВА.

ПРОБЛЕМА

Окъуу китапла алай терк-терк нек алышындырыладыла?

Нальчикде «Китап» ара 2019-2020 жыллагъа школланы керекли чыгъармала бла жалчытыугъа атап жыйылыу къурагъанды. Аны ишине республиканы районларыны бла шахарларыны билим бериу управлениялярында библиотека фондланы специалистлери бла методистлери къатышхандыла. Алагъа деп алгъынгы эмда жангы окъуу изданияланы кёрмюю да къуралгъанды.

Къырал предприятиясы директору **Шауаланы Аминат**, келгенлеге жыйылыуну магъанасынангылата: «Кезиулю окъуу жыл не заманда да жангылыкъладан башланады. Ала уа аламыланы окъуу китапла бла байламлыдыла. 2018 жылда да болгъандыла аллай тюрлениуле, ала бла байламлы кёп иш тамамларгъа тюшгенди», - деп, ол бир предметни шахар эмда район мектепледе башха-башха дерсликле бла окъутханларын, аланы авторларыны тизмелери арт кезиуледе терк-терк тюрленнгенлерин, аны бла бирге уа эски изданияланы бла шёндю чыкъгъанланы тенглешдиргенде, башхалыкъ хазна эсленмегенин, алай эсе уа, аланы жангыртыр кереклиси да болмагъанын чертгенди.

-Аллай жумушла бла байламлы КъМР-ни Жарыкъландырыу, илму эм жаш тёлюню ишлери жаны бла министерствосуну бегимине кёре энчи база къуралыкъды. Библиотека фондланы юсю бла федерал программа жарашдырылгъанды. Мындан ары окъуу юйлеге китапланы тапдырыу энчи оноу бла тамамланылыкъды, - дегенди директор.

Ол дагъыда библиотека фондлагъа заманлары кетген, къолда да кёп айланып, эскирген китапланы орунларына башхаланы алыу жаны бла уллу иш тамамларгъа тюшеригин айтханды. «Анга уа заман керекди, ол себепден, министерство бла келишип, ол программагъа быйыл кириширик тюйюлбюз. Болсада заявкала 1 апрельге дери берилселе, 1 августха китапла бла толусунлай жалчытыллыгъыгъзны эсгизге салама», - дегенди.

Шауаланы Аминат дагъыда фондха тюшген окъуу китапланы бир талайы эки жыл мындан алгъа кетерилип, энди уа артха къайтарылгъанларын, ала асламында математикадан, тарыхдан болгъанларын эсгертгенди. «Андан сора да, къоралда интернат учреждениляны саны да азайгъанды. Алгъын энчи окъуу юйледе тургъан инвалид сабийлени энди асламысы битеулю билим берген школлагъа жюрюйдюке. Аллайла бла бир заманда да ишлемеген устазлагъа къыйналыргъа тюшеди. Аны юсю бла да жангы методикала жарашдырылгъандыла. Кёрмюче ала бардыла», - дегенди ол.

Директор айтханнга кёре, бир-бир школла энчи тыш къыраллы тилге юйретиуге кёчгендиле. Бу жаны бла да устазла китап къытлыкъ сынайдыла. «Сёзсюз, иги кесек замандан бери барыбыз да ингилиз тилден учебникле бла тынгылы жалчытылынгнгабыз, алай аланы бирбирлери керек болмай къалгъандыла. Адамла уа аччаларын къоратхандыла. Электрон дерсликле бла да алай бла турады. Аччаны керексизге къоратмаз ючюн не изданияла керек болгъанларын сизге билдирликбиз», - дегенди учрежденияны таматасы.

КъМР-ни жарыкъландырыу, илму эм жаш тёлюню ишлери жаны бла министерствосуну бёлюмюню башчысы, тарых илмуланы кандидаты **Майя Карданова** уа тарыхдан къайсы китапла бла окъутулса иги боллугъун, неге эс бурургъа кереклисин билдиргенди.

Тюбешиуню ахырында Шауаланы Аминат бла Карданова Майя жыйылгъанланы кёп соруулярына жууапла бергендиле, ары келгенлени тийишли билдириуриги болгъан материалла бла да жалчытхандыла. Жыйылыуну кезиуюнде бир-бир школла алагъа энди керек болмагъан затланы башхаларгъа ётдюрюргe боллукъларыны юсюнден да айтылгъанды. «Китап» араны директоруну сатыу-алыу жаны бла орунбасары **Лариса Кешева** бла товар айландырыучу Чочайланы Мариям а окъуу юйлени аралярында учебникле бла алыш-бёлюшню законнга тийишлиликде къалай бардырыргъа керек болгъанын билдиргендиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Ауур атлетика

Биринчиликде биринчиле

Тырныауузну В.А. Губанов атлы «Геолог» спорт-саулукъну кючлеу комплексинде ауур атлетикадан республиканы биринчилиги къуралгъанды. Анга Бахсан, Прохладна, Терк, Урван эм Элбрус районладан бла Бахсан шахардан 14 жыллары толмагъан жаш гёжефле къатышхандыла.

Кеслерини ауурлукъ къауумларында Хапаланы Кемран, Кантемир Тезов, Барасбийланы Тамерлан, Багъатырланы Таулан, Джаппуланы Темирлан (Элбрус район), Азрет Кунижев, Армед Улимбашев, Ченланы Тамерлан (Бахсан район), Али Ошхунов (Бахсан ш.) хорлагъандыла. Къызланы араларында алтын майдалланы Урван райондан Алина Скрипко, Созайланы Илона бла Лидия Саморукова алгъандыла.

Анатолий ТЕМИРОВ.

ФУТБОЛ

Къарыулу команда бла тенг ойнагъандыла

Россейни футболдан биринчилигини 20-чы турунда «Спартак-Нальчик» турнир таблицада биринчи жерде болгъан «Урожай» команда бла тыш майданда тюбешгенди. Аны аллында матчда хорлагъанындан сора къытдырыу бек ачыулу боллукъ эди. Насыпха, коллектив къараучуларын жарсытмагъанды, кючлю спортчула бла оюнун тенг эсеп бла бошаялгъанды.

Матч къаршчы команданы къабакъларыны аллында къоркъуулу болумдан башланнганды. Аны вратары Дмитрий Терновский топну тутар муратда бизни Кантемир Бацевни ачытыргъа аздан къалгъанды. Андан ары да оюн къоркъуулу чабыуулла, спортчуланы саулукъларына чыл тюшерча кезиуле бла ёттенди.

Футболчула алай хыны ойнагъанларын да ангыларчады – къытдырыу эки командагъа хаталы эди, биринчи жерлерин сакълар ючюн кюрешген краснодарчылагъа уа - биютюнда. Матчны экинчи жарымында ала чабыуулларын андан да кючлю бардыргъандыла, алай ол да, къошакъ заман берилгени да алагъа хайыр келтирмегенди.

19-чу турда хорлам спартакчылагъа алай къыйын берилмеген эсе да, бу тюбешиу аланы усталыкъларын, хорламгъа итиниулюклерин, теркликлерин да сынагъанды. Сау оюнну ала бир бирлери бла байламлыкъда ойнай билгенлерин, къоркъуулу кезиуледен чыгъалгъанларын кёргюзтгенديле. Экинчи таймда мюйюшден урулгъан топланы кёплюгю аланы жунчутханды, алай командабыз къабакъларын сакълаялгъанды.

Ол угъай, аны хорларгъа да онглары болгъанды. Алгъа Шогеновийген топну Калмыков «Урожайны» мюйюшю къорууланыусуз къалгъан къабакъларына кийиралмагъанды. Артда Машезов топну штрафнойдан жибергенди, алай краснодарчыланы вратарлары аны туталгъанды. Ахырында топ чаба тургъан Ашуевге жетгенди, алай ол да муратына жеталмагъанды. Урожайчыла къалгъан он минутда, не мадар да этип, бир гол урургъа алланнгандыла, болсада аланы топлары ала къабакъларыбызгъа кирирге сюймегенди.

Энди «Спартак-Нальчик» шабат кюн кеси майданында Астраханьны «Волгари» бла тюбеширинди.

Башха командала былай ойнагъандыла:

"Легион Динамо" - "Чайка" 0 - 1

"Спартак-Владикавказ" - "Дружба" 1 - 2

"Машук-КМВ" - "Динамо Ставрополь" 0 - 1

" В. Понедельник атлы академия" - "Биолог-Новокубанск" 0 - 3

"Волгарь" - "СКА Ростов-на-Дону" 2 - 1

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

«ЮГ» зонада командаланы турнир таблицалары

№	Клуб	И	В	Н	П	М	О
1	Урожай	18	13	5	0	26:9 (17)	444
2	Чайка	19	14	5	0	40:11 (29)	47
3	Волгарь	18	11	4	3	30:17(13)	37
4	Черноморец	17	10	3	4	38:13 (25)	33
5	Биолог-Новокубанск	19	9	3	7	23:19(4)	30
6	Дружба	18	10	0	8	19:21(-2)	30
7	Легион Динамо	19	7	6	6	21:17(4)	27
8	Спартак-Нальчик	18	7	5	6	26:24(2)	26
9	Машук-КМВ	18	4	6	8	18:24(-6)	18
10	Динамо Ставрополь	19	5	3	11	20:37(-17)	18
11	СКА Ростов-на-Дону	19	3	7	9	10:21(-11)	16
12	Спартак-Владикавказ	18	4	3	11	19:29(-10)	15
13	Ангушт	18	2	8	8	11:20(-9)	14
14	Краснодар 3	18	3	5	10	20:36(-16)	14
15	В.Понедельник атлы академия	19	2	3	13	11:36 (-25)	9

Жол

Ауур аварияны сылтаулары тинтиледиле

Быйыл 27 мартда 15 сагъат 20 минутда «Прохладный-Бахсан-Элбрус» жолда «Гедуко» саулукъ сакълау комплексни тийресинде эки машина бир бирни урганды. Ал шартлагъа кёре, Ставропольдан «Лада-Калина» машинаны 48-жыллыкъ водители Прохладныйден Тырныауузгъа бара, сол жанына бурулургъа умут этгенди. Алай ол «Тойота-Камриге» жол бермей, аны бла къагъышханды.

Аварияны кезиуюнде эки машинаны водительлери бла Лада келген адам алайда окъуна алгъан жаралардан ёлгендиле. Россейни машинада келген энтта экеулен саулукъ сакълау учреждениялагъа жетдирилгендиле.

Авария болгъан жерде следствие къауумла ишлегендиле, ары сылтаулары сюзюледиле.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

УЧРЕДИТЕЛЬЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
ТЕКУЛАНЫ ХАУА (баш редакторну орунбасары)
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат (баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь),
МОКЪАЛАНЫ Зухура,
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмныйи - 42-63-01.
Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82.
Жууаплы секретарь - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛЮМЛЕРИ:
Политика эм право - 42-24-02, 42-67-68.
Экономика - 42-66-73.
Культура - 42-66-76.
Социал ишле - 42-75-82, 40-59-18.
Курортла, туризм эм спорт - 40-39-93, 42-66-71.
Окъуучула бла байламлыкъла жюрютюу эм жазылыу - 42-37-94.
Энчи корреспондент - 42-68-72.
Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла бла къагъыт жюрютмейди. Къол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артха къайтарылмайдыла.
Газетде басмаланнган материаллада айтылгъан оюмла редакцияны оюму бла келишмезге боллукъдуа. Алада айтылгъан хар зат ючюн Россей Федерациясы Басманы юсюнден законуна тийишлиликде материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла.

Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машинка бла жазылгъан 5-бет) кёппю алмайды.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.
Регистрация номер —ПИ № ТУ07-00118. Индекс - 51532

Газетни басмагъа "КъМР-Медиа" ГКУ-ну компьютер службасы хазыр эттенди.

Газет "Тетраграф" ООО-ну типографиясында басмаланнганды. Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Газетлени иелерине тандырыу ючюн КъМР-ни почта связыны федеральный Управлениясы жууаплыды.
Телефонла: 76-01-21

Газетлени розницагъа сатыу ючюн КъМР-ни "Роспечать" акционер обществосу жууаплыды.
Телефон: 42-69-34

Газет айыкъгъа юч кере чыгъады - геююрге, орта, шабат кюнледе.

Номерге графикге кёре 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салынгнганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Улбашланы Мурат - дежурный редактор; Кучукланы Сафият, Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарьла орунбасарлары; Зезаланы Лида - (1, 2-чи бетле), Токуманы Салим (3-чю бет), Геляланы Валентина - (4-чю бет) - корректорла.

Тиражы 1411 экз. Заказ № 294
Багъасы 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНЫЙ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5

электрон почта:
elbor_50@mail.ru